

Talousarviokehys 2026 ja talousarvion laadintaohjeet

KH 22.09.2025
308/02.02.00/2025

Voimassa olevan kuntastrategian mukaan vuosien 2024 - 2026 tavoitteena on tasapainossa oleva kuntatalous. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää toimintatulojen merkittävää kasvattamista ja toimintakulujen hillintää. Kuntastrategiassa todetaan myös, että kunnan tuloveroprosentin ja kiinteistöveron tasoa nostetaan vain, mikäli se on kunnan talouden tasapainon kannalta välttämätöntä.

Kuntastrategian mukaan maksuja ja taksoja tulee nostaa vuosina 2024 - 2026 niin, että niillä voitaisiin kattaa pääosin niiden kohteena olevista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset tai kustannuksille yleisesti hyväksytyt omavastuuosuudet.

Vuoden 2026 kehusehdotuksessa toimintatuottojen määrä on noin 2,6 % - yksikköä kuluvaan vuoteen pienempi. Keskeisimpänä syynä tähän on vuoden 2025 muutettuun talousarvioon sisältyvä metsän määräalan myynnistä saatu kertaluonteinen tuotto. Koska kehystä valmisteltaessa ovat kesken sekä vuokraneuvottelut sote ja pela-kiinteistöistä, että riippumattoman asiantuntijan selvitystyö Tuusniemen kunnan alueen sote – kiinteistövuokramarkkinasta tai sen puuttumisesta, sisältyy ensi vuoden kehysten toimintatuotto-odotukseen merkittävää muutosriskiä. Kehys on kokonaisuutena laadittu jatkuvuuden periaatetta noudattaen.

Vuoden 2026 kehusehdotuksessa käyttötalousmenojen kasvu on koko kunnan tasolla 2,9 % muutetun vuoden 2025 tilinpäätösennusteeseen nähden. Korotuksesta on työmarkkinaratkaisusta johtuvien henkilöstökulujen nousun vaikutuksen osuus 2,04 % -yksikköä. Kehusehdotus ei sisällä mahdollisia toiminnallisia muutoksia ja niistä johtuvia talousvaikutuksia. Mikäli toiminnallisista muutoksista saadaan menosäästöjä, tulee ne ottaa huomioon talousarviossa kehystä pienentävinä erinä.

Mikäli kunta toteuttaa sote – ja paloasemakiinteistön yhtiöittämisen, sillä on sekä tuloja että menoja pienentävä vaikutus kunnan talousarviokehukseen. Kehyksessä ei ole otettu huomioon mahdollisen uuden sote - kiinteistöyhtiön alkupääomitarvetta.

Koska hankintalain muutosten käsittely on Eduskunnassa vielä kesken, ei lain muutosten mahdollisia kustannusvaikutuksia ole voitu vielä millään tavalla ottaa kehyksessä huomioon. Tältä osin tunnistettuna riskinä vuoden 2026 osalta on kunnan tukipalvelujen uudelleen organisoimisesta aiheutuvat merkittävät projektikustannukset.

Ottaen huomioon tiedossa olevat kustannuspaineet jo vuodelle 2025, kunnan menokehys on hyvin tiukka ja siihen pääseminen edellyttää toimintojen ja toimintatapojen kriittistä tarkastelua ja niihin liittyviä tehostamistoimenpiteitä.

Kunnan verotulojen ennakoidaan kasvavan kuluvan vuoden tilinpäätösennusteesta 6,9 % -yksikköä noin 5,56 miljoonaan euroon. Kunnan tulovero- ja kiinteistöveroprosentteina on käytetty vuoden 2025 tasoa.

Tilitettävät valtionosuudet, verotulomenetysten kompensatio ja verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseaus ovat vuonna 2026 yhteensä 39.000 euroa. Tämä määrä jää valtionosuuksista kunnalle tilitettäväksi sen jälkeen, kun niistä on kuitattu valtiolle negatiivisen peruspalvelujen valtionosuuden 1.608.000 euron suuruinen summa. Kunnalle tilitettävän valtionosuuden määrä tulee tarkentumaan vasta joulukuun lopulla.

Talousarviolainaa joudutaan erittäin todennäköisesti nostamaan vuonna 2026. Sen tarkempi määrä selviää talousarvioprosessin kuluessa. Siihen keskeisesti vaikuttaa vuoden 2026 investointitaso.

Vuoden 2024 tilinpäätös oli alijäämäinen. Samoin kuluvan vuoden muutettu talousarvio on noin 0,6 milj. euroa alijäämäinen. Kunnan käyttötalouden toteuma heinäkuun lopun tilanteessa on hieman ylijäämäinen. Kuluvan vuoden talousarvion toteutumiselle enintään muutetun talousarvion tai sitä hieman pienemmän alijäämän mukaisena on kohtuulliset edellytykset.

Kunnan taloudellinen tilanne on viime vuosina ollut heikko. Kunnan talouden pitäminen hallinnassa ja alijäämäkehityksen oikaiseminen vaatii merkittäviä menojen leikkauksia, ja etenkin tulopohjan vahvistamista. Menosäästöä olisi hieman saatavissa kunnan järjestämien palvelujen laskemisella lakisääteiselle minimitasolle. Käytännössä tämä tarkoittaisi opetuksessa tuntikehykseen puuttumista ja päiväkodin toiminnan keskittämistä yhteen toimipaikkaan. Nämä toimenpiteet ei kuitenkaan yksistään riitä kunnan käyttötalouden saamiseksi tasapainoon.

Osana käyttötalouden tasapainottamista on nettoinvestointien määrää tarkasteltava kriittisesti ja investointitaso nettona olisi pidettävä enintään noin 5000.000 eurossa. Toisaalta korjausvelan kiinni kurominen edellyttäisi investointitason merkittävää nostamista useamman vuoden ajalle. Kunnan talous ei kuitenkaan tätä mahdollista.

Valmistelija

Kunnanjohtaja Timo Kiviluoma, puh. 0447209047

Kj:n päätösehdotus

Kunnanhallitus hyväksyy ehdotetun kehyksen vuoden 2026 talousarvion perustaksi ja antaa pykälän esittelytekstin talousarvion laadintaohjeeksi hallintokunnille.

Päätös